
Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı

Bankalar Caddesi Minerva Han 2/3 Karaköy 34425 İstanbul

Tel: +90.212.292 89 03 Faks +90.212.292 98 41

info@tesev.org.tr www.tesev.org.tr

Güvenlik Denetiminde Sivil Aktörler

Aylık İzleme Raporu Ekim 2007

Ebru İlhan

Proje Asistanı, Demokratikleşme Programı, TESEV

Bu aylık izleme raporu, Ekim ayı boyunca Türkiye’de güvenlik sektörüne ilişkin meydana gelen gelişmelerle ilgili bilgi vermeyi amaçlamaktadır. Bunun için TESEV Demokratikleşme Programı bünyesinde düzenli olarak gerçekleştirilen medya taramasından¹ ve sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerinden yararlanılmaktadır.²

Ekim 2007 boyunca artan terör olayları nedeniyle medyanın gündemini öncelikli olarak ‘terörle mücadele’ meşgul etti. Terörle mücadele ve ulusal güvenlik terminolojisi etrafında basın yayın organları ile güvenlik kurumları arasındaki dayanışma ya da çatışmaya dayalı ilişki daha da görünür hale geldi. Yalnızca güvenlik kurumlarının artan şiddet olaylarına karşı tutumları, hükümet organlarının teröre karşı duruşu ya da yasama ve yürütme organlarının tepkisi görünür kılınmadı ayrıca yazılı ve görsel basın ile güvenlik kurumları arasındaki direkt ve dolaylı ilişki de geçtiğimiz ay boyunca fark edilir biçimde çözüldü veya kilitlendi. *Gündem* gazetesinin 12 Ekim tarihli haberinde “Mehmetçik medyası olmamak” şeklinde ifade ettiği artan terör olayları ışığında güvenlik sektörü kurumlarının medyanın dili veya haberlerin içeriği konusundaki yönlendirme gücüne karşı isyanın bedeli kapatılma cezaları, işten uzaklaştırmalar ya da ‘uyarı’ halinde ödendi. Bir yandan ana akım medya içerisinde eleştirel habercilikten uzaklaşan ifadeler ivme kazanarak yurtiçi ve yurtdışındaki aşırı milliyetçi tepkileri tetiklerken, diğer yandan hızla geçirilen yayın durdurma kararları ile basının çalışma alanı oldukça daraldı.

Hrant Dink davasında yaşanan son gelişmeler

İlk günlerinden itibaren kaygılandırıcı gelişmelerin gölgesinde 14. Asli Ceza Mahkemesinde ikinci duruşmasına başlanan Hrant Dink davasında katil zanlısı O.S.’yi

---

¹ Bu proje için ay boyunca her gün *Hürriyet*, *Radikal*, *Zaman*, *Sabah* ve *Gündem* gazeteleri taranmıştır.

² Bu proje Avrupa Komisyonu Türkiye Delegasyonu tarafından desteklenmekle birlikte, içeriğinden sadece TESEV sorumludur. Bu raporda ifade edilen görüşler, analiz ve öneriler TESEV ve Avrupa Komisyonu’nun resmi görüşlerini yansıtmamaktadır.

azmettirmekle suçlanan Yasin Hayal'in avukatı Fuat Turgut'un ilginç iddiaları basında yer aldı: "Olayın arkasında ABD ve İsrail var. Mumcu'yu, Kışlalı'yı öldüren güçler, Dink'i de öldürdü".³ Duruşma öncesi ve esnasında bazı sanıkların çete, devlet ve Türklük gibi kavramları destekleyen sloganlar attığı, sanıklar Erhan Tuncel ve Yasin Hayal'in temsil ettiği düşünce ve yaşam biçimini savunan bazı davranışların meşrulaştığı görüldü. Duruşma öncesi sanıkları taşıyan otobüste "Ya sev ya terk et" yazılı amblemin yer alması tüm izlenen gazetelerde ciddi bir biçimde eleştirildi. Eleştirilerde, sanık O.S.'nin yakalandıktan sonra götürüldüğü Trabzon Emniyet Müdürlüğü'nde "Vatan Toprağı Kutsaldır Kaderine Terk Edilemez" sloganı altında ve Türk bayrağı önünde çekilen resimlerine de atıfta bulunuldu çekildiği. Dink davası sürerken medyaya yansıtılan aşırı milliyetçi görsel imgeler ve söylemler yinelendikçe toplum tarafından kabul görür hale gelecek ve Murat Belge'nin 6 Ekim tarihli yazısında değindiği kolektif suç tekrar tekrar işlenmiş olacaktır.

Hrant Dink davasının kişi ya da grupların çeşitli savlarını ifade etmelerine imkan sağlayan bir mecra olduğu anlaşıldı ve bununla beraber Türkiye'deki yargı sistemini de önemli bir 'insan hakları ve medeniyet' sınavına tabi tuttu. *Radikal*'de⁴ Neşe Düzel tarafından Hrant Dink'in avukatı Fethiye Çetin ile gerçekleştirilen söyleşide ise Dink suikastının ardından AKP hükümetinin bu davanın sorumluluğunu ilk etapta aldığı fakat daha sonra sorumluluk hissini kaybolduğu, davanın sahipsiz kaldığı belirtildi. Aynı gazetenin 30 Ekim tarihli haberinde Hrant Dink cinayetinde güvenlik görevlilerinin görevlerini ihmal ettikleri gerekçesi ile suçlanmaları beklenirken bu doğrultuda dava açılmadığı belirtildi.

Öte yandan, Dink davasının etrafında gelişen birtakım davalar ya da suç duyuruları da Ekim 2007 boyunca gündemde yer aldı. Hrant Dink davası sürerken merhumun oğlu Agos haftalık gazetesi Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Arat Dink ve imtiyaz sahibi Serkis Seropyan, "301'e karşı 1 imza" başlıklı yazı yüzünden, Şişli 2. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından TCK'nın 301. maddesindeki "Türklüğü aşağılama" gerekçesi ile 1 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu (Fédération Internationale des Droits de l'Homme- FIDH) "bu cezanın Türkiye'nin taraf olduğu Uluslararası Sivil ve Politik Haklar Anlaşmasına da aykırı olduğunun altını çizdi."⁵ *Radikal* ve *Zaman* gazetelerine 26 Ekim 2007'de yansıyan bir başka haberde "Hrant Dink cinayeti zanlısı O.S.'ye Bayrampaşa Cezaevi'nde 'özel muamele yapıldığını' öne sürerek görevliler hakkında soruşturma açılmasına yol açtığı iddiasıyla yargılanan Hasan Ersoylu'nun 10 ay hapis cezası aldığı" belirtildi.

Terörle mücadele, Beytüşşebap olayları ve Şemdinli olayları...

Güneydoğu'da çatışmalar devam ederken basına yansıyan haberlerde ana akım medya teröristlerin öldürüldüğüne işaret eden bir dil kullanırken *Gündem* gazetesinde çatışmalardan ziyade sivillerin hedef alındığı olayların meydana geldiği belirtildi. Ekim 2007'deki basın taramalarında gözlenebilen bir başka akım ise PKK terör olaylarını incelerken gazetelerin sıklıkla uzman görüşlerini temsil etme yoluna gitmeleridir. Burada kamuoyunu bilgilendirme amacını hizmet etmekle beraber basının artan terör olaylarını anlamlandırma ve 'onlar' ve 'biz' anlayışını kırma çabasına da işaret etmektedir. Örneğin, *Zaman*, 3 Kasım 2007'de Prof. Dr. Ali Çağlar'ın şu sözlerine yer verdi: "Bu tür eylemler yapmadığında, bir süre sonra insanlar örgütü unutmaya başlıyor. Terör örgütü, hiçbir

³ 'Dink davasında şok gelişme' *Hürriyet*, 01 Ekim 2007

⁴ Düzel, N. 'Hrant davasında savcıdan deliller saklanıyor', *Radikal*, 01. 10.2007

⁵ *Zaman*, 14 Ekim 2007

zaman kendini unutturmaz. Ayakta kalması için eylem yapmak zorunda. Bunu rağmen PKK'da ciddi anlamda değişimler var”.

Şırnak'ın Beytüşşebap ilçesine bağlı Beşağaç köyünde 12 sivilin ölümü ile sonuçlanan olaylar ve bu olayların perde arkası hükümet, Silahlı Kuvvetler ve haliyle Türkiye'deki yazılı ve görsel basının gündemini oldukça meşgul etti. Beytüşşebap'ın hemen ardından medyada kamuoyundaki hareketliliğe işaret eden bazı dalgalanmalar yaşandı. Örneğin Türk Silahlı Kuvvetleri'nin PKK'nın sivilleri hedef aldığı saldırılarına karşı etkisiz kaldığını ima eden ve sivil ölümlerinin önüne geçilememesini sorgulayan bazı haber ve yorumlara Ekim ayı içerisinde rastlandı. Güvenlik sektörü kurumlarına ilişkin haberler konusunda yıllara dayanan tecrübesi ile bilinen Mehmet Ali Kışlalı Beytüşşebap'ta yaşananlarla ilgili 05 Ekim 2007 tarihli köşesinde aşağıdaki satırlara yer verdi:“Umarız PKK'nın bu cinayetine fırsat veren sorumluların neden gaflet içinde hareket ettiklerinin de soruşturması yapılır. Hatalı olanlar en ağır şekilde cezalandırılır. Kim olurlarsa olsunlar, hangi kuruma mensup bulunurlarsa bulunsunlar, kamuoyuna örnek olmaları için açıklanırlar”.

İzlenen diğer gazeteler Beytüşşebap'ta yaşanan 12 sivilin ölümü ile sonuçlanan olayların faillerine ilişkin PKK'yı işaret eden dil benimsediler. *Gündem* ise Beytüşşebap'ı 1996'da Güçlükonak'ta yaşanan olaylara benzediğini iddia eden makaleler yayınladı. Örneğin, Engin Aslan'ın *Gündem*'deki 4 Kasım 2007 tarihli haberine göre Beytüşşebap Şemdinli'nin bir başka biçimde meydana gelmesiydi. Aynı gazetede bölgede katliamın Jandarma İstihbarat ve Terörle Mücadele (JITEM) tarafından gerçekleştirildiğine dair olan inancın kırılması için bölge halkına Tayyip Erdoğan ya da Beşir Atalay imzalı zarflarda para dağıtıldığı ve aynı zamanda Valilik tarafından da iki biner YTL'lik para yardımı yapıldığı haberi yer aldı.

Beytüşşebap olaylarını incelemek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı, AK Parti Mersin Milletvekili Zafer Üskül ve üyeleri, MHP Yozgat Milletvekili Mehmet Ekici, AK Parti Diyarbakır Milletvekili Abdurrahman Kurt, DTP Diyarbakır Milletvekili Akın Birdal ve CHP Sivas Milletvekili Malik Özdemir'den oluşturulan heyet 5 Ekim 2007 tarihinde bölgeye gitti. Komisyon üyelerinin yaptığı incelemelerde olayı kimin yaptığını *Radikal* ve *Zaman* gazetelerine göre tespit edemedi fakat *Hürriyet* gazetesinin 6 Ekim 2007 tarihli haberine göre aynı Komisyon üyeleri PKK'yı sorumlu buldu. *Hürriyet* aynı bulguya işaret eden haberi 18 Ekim tarihinde yineledi (“TBMM: Katliam PKK tarafından yapıldı”). *Zaman*'da 26 Ekim'de yayınlanan habere göre ise İnsan Hakları Derneği (İHD), İnsan Hakları ve Mazlumlar için Dayanışma Derneği (MAZLUM-DER), Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu (KESK) ve Şırnak Barosundan oluşan inceleme heyeti, TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun Beytüşşebap raporundaki ifadelerin doğruluğunu sorgulayan bir çalışma yaparak Beytüşşebap ilçesi Beşağaç köyünde yaşanan olayların PKK tarafından yapılmadığını öne sürdü. Aynı gün *Sabah*'ın yayınladığı bir habere göre Meclisteki Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) milletvekilleri, TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonu üyesi Akın Birdal'a Beytüşşebap raporunun bulgularına itirazından ve sekiz askerin kaybolmasına ilişkin gelişmeler hakkında da Komisyona soru önergesi götürmesinden ötürü tepki gösterdi.

Beytüşşebap ilçesinde yaşananlar halen tartışılırken medya taramasında göze çarpan bir diğer olay ise uzun süredir devam eden Şemdinli davasıydı. Van 3. Ağır Ceza Mahkemesinde görev değişiminin ardından dava, Yargıtay'ın kararını takiben, askeri

mahkemeye taşındı. Umut Kitabevi'ndeki bombalamadan sorumlu olduğu iddiasıyla yargılanan JİTEM astsubayları Ali Kaya ve Özcan İldeniz'in askeri görevleri esnasında kaydedilen hareketleri nedeniyle yargılandıklarından suç olasılığı da askeri olacağına dair Ağır Ceza Mahkemesi hüküm getirdi. Davaya ilişkin gelişmeler *Gündem Gazetesi*'nde sıklıkla yayınlanırken *Radikal*'in 18 Ekim'deki haberi toparlayıcı nitelikte aşağıdaki bilgileri sundu:

“Yargıtay'ın kararına direnen Van 3. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı İlhan Kaya, İstanbul Bakırköy'e düz hâkim olarak atanmış, sanık astsubaylara verilen 39'ar yıllık hapis cezasını az bulan ve sanıklara çete yerine 'ülke birliğini bozmaya yönelik eylemlerde bulunmak' suçundan daha ağır ceza verilmesi (müebbet ağır hapis) istemiyle karşı oy kullanan üye hâkim Sinan Sivri ise Adana Hâkimliği'ne gönderilmişti. İddianameyi işleme koyan Van Başsavcivekili İbrahim Özer ise Sakarya'ya düz savcı olmuştu. Mahkemeye yeni bir heyet atanmıştı.”

Radikal'in dikkat çektiği davanın seyrindeki pürüzler ve saydamlığı önleme girişimlerine ilişkin bir başka iddia da *Vatan* gazetesi tarafından 28 Ekim'de yayınlanan Emekli Albay Erdal Sarızeybek'in itiraflarında gizliydi. Habere göre Sarızeybek, “İhaneti Gördüm” adlı son kitabında 1992 yılında Şemdinli'de bölge halkının korunması ve PKK'nin şehir merkezine ilerleyişinin engellenmesi için “çatışma havası” yaratıldığı ortaya kondu:

Planım şuydu; 120 mm'lik havan aydınlatma mermisini ilçe merkezi üzerine atacaktık, önceden belirlenmiş hedeflerin üzerine makineli tüfekle ateş açacak sonra da roketleri ateşleyip şehir üzerinde tam bir çatışma havası yaratacaktık. Ertesi sabah halkı şehir meydanında toplayıp böyle bir çatışmanın sonuçlarını gösterecektik. Dediğimiz gibi de yaptık.

Sarızeybek, Kuzey Irak'ta PKK'nın varlığını engelleme girişimlerinin bir parçası olarak gerçekleştirdiği “çatışma havası”nın bölgeyi 2 sene boyunca terörden koruduğunu belirtti. *Vatan*'daki haberde ayrıca 1995-1998 yıllarında Güneydoğu'da memur ve hakimlere yönelik bombalamalar sayesinde onları “hizaya soktuğunu” anlatan Emekli Korgeneral Altay Tokat'a da gönderme yapan Emekli Albay Erdal Sarızeybek, kendi uygulamalarının Emekli Korgeneral Tokat'ın Temmuz 2006'da *Yeni Aktüel* haftalık dergisine verdiği röportajda detaylandığı uygulamalardan farklı olduğunu vurguladı. MHP Merkez Yürütme Kurulu üyesi Emekli Korgeneral Tokat, *Yeni Aktüel*'e Şemdinli'deki bombaları yorumlarken şöyle demişti:

Benim zamanımda ben de bomba attırdım...Meselem mesaj vermek. Batı'dan gelen memurlar, hâkimler işin ciddiyetini anlamıyor. Çok koordineli ve iyi çalıştık. Baktım, sonradan işler sakinleşince işi basite almaya çalıştılar. Rast gele dolaşıyorlar, şunu bunu yapıyorlar. Onun üzerine şunlar bir hizaya gelsin diye evlerine yakın iki yere attırdım. Ondan sonra anladılar ki çok dikkatli olmalılar. Bir musibet bin nasihatten iyidir. Öylece onları eğittim ben. Bunu hemen bomba atmak yasak diye yorumlayamazsın. O kişilerin belki hayatını kurtardım.

Emekli Korgeneral'in açıklamaları arasında “bölgeye yeni gelen memurlarla hâkimlerin işlerini ciddiye alıp hizaya girmeleri” için bu kişilerin evlerinin yakınlarına birkaç bomba attırdığını itiraf etmesi”⁶ yankı uyandırmıştı. Emekli Korgeneral Tokat ve Emekli Albay Sarızeybek'in bölgede terörle mücadele kapsamında düzeni sağlamak için kullandıkları yöntem açısından da gerekçeleri açısından da benzeştiği söylenebilir. İki emekli asker de

⁶ Keskin, A. *Radikal*, ‘Bir iki bomba attırmak meğer ne kolaymış’, 28.07.2006.

bölgede çatışma ortamı yaratırken sivil halkı ve görevli yargı mensuplarını korumak için aldıklarını belirtmişlerdir.

Türk Silahlı Kuvvetlerin kadrolarının artan görünürlüğü

Ekim ayı boyunca yazılı ve görsel basında Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kadrolarından üst düzey askeri yetkililerin ya da emekli askerlerin demeçlerine sıklıkla yer verildi. Terörle mücadele kapsamında güvenlik güçlerinin iç hesaplaşmasını yansıtan basın her ne kadar 'ulusal güvenliğin' tehdit altına girmesiyle beraber TSK'nın sorumluluk alanlarına dikkat çekse de genel anlamda güvenlik kurumlarını korunaklı kılacak bir dil ve tutum sergiledi. Genelkurmay Başkanı Yaşar Büyükanıt'ın açıklamaları ve bu açıklamaların ardından Alman Türk Parlamenterler Birliği Başkanı Claudia Roth'un Genelkurmay'ı eleştiren yorumları Ekim ayı başında medyanın gündemini meşgul etti.⁷

Harp Akademisinin açılışında yaptığı konuşma izlenen tüm yayın organlarında neredeyse tam metin yayınlanacak kadar yankı uyandıran Genelkurmay Başkanı Büyükanıt'ın mesajları gündemi belirledi. DTP'nin kapatılmasını önererek bu doğrultuda kamuoyunda ve sokaklarda yaşanan 'hedef oluşturma' ve 'şiddet' akımını tasdik etmesi Büyükanıt'ın TSK'nın siyasi ve sosyal yaşamdaki merkezi konumunu pekiştirmiş oldu. *Hürriyet*'te 11 Ekim'de yer alan haberde ise her zamanki gibi Büyükanıt'ın konuşmasının satır araları ve gizli mesajları ile ilgili tespitler yer aldı. Gizli mesajlardan belki de en önemlisi Askeri Şura kararlarının yargıya açılmasının engellenmesi yönünde Türk Silahlı Kuvvetlerinin genel kaygısı oldu. *Zaman*'ın 14 Ekim tarihli haberine göre ise Milliyet'te yer alan açıklamalarında Genelkurmay Başkanı Orgeneral Yaşar Büyükanıt, "ABD Temsilciler Meclisi Genel Kurulu'nun 'Ermeni soykırımı' tasarısını kabul etmesi olasılığıyla ilgili olarak, 'Bu durumda ABD ile askeri ilişkilerimiz hiçbir zaman eskisi gibi olmaz' dedi". Murat Yetkin de 28 Ekim 2007 tarihli yazısında da Büyükanıt'a referans verdi:

Önceki akşam, ABD Büyükelçiliği'nin çaprazındaki Avusturya Büyükelçiliği'ndeki Milli Bayram davetine Genelkurmay Başkanı Orgeneral Yaşar Büyükanıt da katıldı. Büyükanıt'ın yanına iki hanım yanaştı. Birisini, daha genç olan diğerini takdim etti. Genç kız, ağlamaklı bir heyecanla, 'Gece gündüz güvenlik güçlerimiz için dua ediyoruz. Dualarımız sizinle' dedi. Büyükanıt da 'Teşekkür ederim. Sizden güç alıyoruz' gibi bir yanıt verdi. Büyükanıt, PKK'ya karşı sokaklara taşan tepkiye teşekkürlerini daha önce de ifade etti.

Yalnızca Genelkurmay Başkanı değil, Türk Silahlı Kuvvetlerinde görev alan ya da emekli olan pek çok askerin görüşleri basında yer aldı. Kara Kuvvetleri Komutanı İlker Başbuğ'un 6 Ekim'de medyaya yansıyan açıklamalarında ordunun özeleştiri yaptığına işaret eden sözleri dikkat çekiciydi. Başbuğ'a göre "23 yıldır süren terör mücadelesinde, bölücü örgüte katılımların önünü kesmekte başarısız olduk...Başarılı olsaydık, bu mücadelenin bugünlere gelmemesi gerekirdi".⁸ Başbuğ'un ordunun terörle mücadele konusunda özeleştirisini gösteren ifadelerini takiben Kuzey Irak'a girmesi için TSK'ya yetki verecek teskereye ilişkin yorumlar yapıldı. Bu yorumlardan biri İspanya'nın Milli Günü dolayısıyla Büyükelçi Fernandez de la Pena'nın verdiği resepsiyona katılan Orgeneral Saygun'dan geldi. Saygun, teskere geçerse izlenecek yola ilişkin "Mevsime bakılır, başka şeylere bakılır, ihtiyaç nedir ona bakılır. Ama şimdi hemen bir şey söylemek tabii ki mümkün değil" dedi.⁹

⁷ *Radikal*, "Barışa teşvik etmeyen biri varsa o Büyükanıt", 03.10.2007.

⁸ *Hürriyet*, "Acı gerçek", 06.10.2007.

⁹ *Zaman*, "Org. Saygun: Söylenecek söz söylendi", 15.10.2007

Jandarma güçlerinin faaliyetlerine ilişkin gelişmeler

Güvenlik kurumları arasında Ekim 2007 boyunca basına en az yansıyan kurum Jandarma oldu. Jandarma'ya ilişkin haberlerin sıklıkla görüldüğü ve genelde JİTEM'in Güneydoğu'daki faaliyetlerine ilişkin dosyalara yer veren *Gündem* dışında *Hürriyet* ve *Radikal*'de Jandarma ya da JİTEM'le ilgili haber nadiren yer aldı. *Hürriyet*'in ay boyunca Jandarma ile ilgili verdiği en önemli haberi Jandarma'nın 'terörle mücadele' kapsamında cezaevlerini koruma görevinden çekildiğini açıklayan haberdir. Bakan Şahin'in açıklamalarına göre "Genelkurmay Başkanlığımız ve Jandarma Genel Komutanlığımız, cezaevlerinin dış korumasından bizi muaf tutunuz, askerimizi başka alanlarda değerlendirmek istiyoruz" dedi. Yasal bir düzenleme hazırladık. 2009'un Ocak ayından itibaren cezaevlerimizin dış güvenliğini bakanlık personeli sağlayacak" dendi.

Jandarma'nın zaman zaman hükümet'le ya da hak dernekleri ile temaslarında sıkıntılar yaşandığı gözlemlendi. Terörle mücadele sırasında Jandarma'nın da hak ihlallerinde bulunduğu ihtimalini değerlendiren taraflarla güvenlik güçleri karşı karşıya geldi. Van'ın Özalp ilçesinde jandarmanın vurduğu Ejder Demir'in ölümünü incelemek üzere bölgeye giden İHD, Mazlum-Der ve Van Barosu temsilcilerinden oluşan heyetin randevu alamadıkları için İl Jandarma Komutanlığı ve Cumhuriyet Savcılığı ile görüşmeksizin yürüttükleri soruşturmanın sonunca hazırlanan raporda Demir'in askerler tarafından dur ya da teslim ol denmeden vurulduğu sonucu yer aldı.¹⁰ Antalya'da İl Jandarma Komutanı Üsteğmen Tolga Yetişkin'in AK Parti yöneticisi Necip Hacıgüzeller'i dövdüğü gerekçesi ile görevinden alınması 6 Ekim 2007'de gazetelere yansıdı.

Demokratik Toplum Partisi (DTP) hedef haline geldi

DTP'nin terör olaylarının artması ile birlikte çeşitli kişiler ve kurumlar tarafından hedef hale getirilmiş olduğu yazılı basına yansıyan bir başka gelişmeydi. DTP hakkında açılan ve görülmekte olan davalarda önemli bir artış oldu. 5 Ekim 2007 tarihli basın toplantısındaki ifadeleri yüzünden hakkında suç duyurusunda bulunulan DTP Genel Başkan Vekili Selma Irmak TCK 215. maddesine göre 'suçu ve suçluyu övmek' gerekçesi ile yargılandı.¹¹ DTP milletvekilleri Aysel Tuğluk, Ayla Akat Ata ve Sebahat Tuncel'in dokunulmazlıklarına rağmen davalarının devam edeceğine ilişkin kararın ardından aynı partinin Şırnak milletvekili Hasip Kaplan kararın Anayasa'nın 14. maddesine aykırı olduğu gerekçesini bir basın toplantısı ile kamuoyuna duyurdu. Hasip Kaplan'ın açıklamalarında¹² DTP kadroları ve milletvekilleri hakkında yürütülen yargı sürecinin taraflı olduğunu ima eden ve TBMM'deki DTP milletvekillerinin hedef haline getirildiğini onaylayan ifadeler yer aldı. Öte yandan, DTP'nin terör olayları karşısında gereken tepkiyi ivedilikle gösteremediği ve meclisteki varlığını çatışmaları önleme ya da dindirmede etkin bir biçimde kullanamadığı da dikkat çekti.

DTP'ye karşı yurt içinde artan tepkilerin parti merkezlerine ve çalışanlarına yönelik saldırılara dönüştüğü anlarda saldırganlara caydırıcı cezalar verilmemesi düşündürücüydü. Örneğin, DTP'nin Balgat'taki merkez binasına yapılan saldırıda saldırgan Turan Ateş tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı. Öte yandan Alanya'da verdiği bir konserde

¹⁰ *Radikal*, "Van'da yargısız infaz iddiası", 05.10.2007.

¹¹ *Zaman*, "DTP'li Irmak'ın açıklamalarına sorgulama", 05.10.2007

¹² Demokratik Toplum Partisi (DTP) Şırnak Milletvekili Hasip Kaplan, "Bizi, meclisten hiç konuşmadan kovmak istiyorlar" dedi. *Hürriyet*, "DTP'li Kaplan: Bizi TBMM'den kovmak istiyorlar", 14.10.2007.

PKK militanlarına ‘gerilla’ dediği için hakkında suç duyurusunda bulunulan Ferhat Tunç beraat etti. Yurt genelinde 20’yi aşkın şehirde DTP parti merkezlerinde yağmalama, taşlama ve değişik saldırılar Ekim ayı boyunca basına yansıdı. Saldırıların hedefi yalnızca parti ve milletvekilleri değil Kürt vatandaşlar ve işyerleri oldu. Utanç verici düzeydeki saldırganlık nedeniyle ilerleyen bölümlerde bahsedilen medya sansürü devreye girdi. Ergun Babahan’ın 30 Ekim’de *Sabah*’taki köşesindeki şu sözleri içinde bulunduğumuz durumu etkili bir biçimde özetliyordu: “Vatanseverlik: Dedğim gibi, herkes vatanını sever. Kimisi günü geldiğinde yıllarca bir arada yaşadığı komşusunu bir kargaşa anında öldürüp mallarına el koyacak ölçüde sever, kimi de komşusunu gözü dönmüş insanlardan korumak için evini ona açıp tehlikeyi göze alacak ölçüde sever.”

Kuzey Irak’a düzenlenmesi planlanan operasyon

AB, ABD ve Ortadoğu’daki çeşitli aktörlerin uyarıları gölgesinde Türkiye’nin Kuzey Irak’a düzenlemeyi tasarladığı sınır ötesi operasyona Bakanlar Kurulu tarafından hazırlanıp TBMM’den geçen tezkere ile yetki verildi. Tezkereye yönelik basındaki tartışmaların çoğu olası operasyonun Kuzey Irak’ta uyandıracığı tepki hakkındaydı. Hükümet tarafından defalarca ifade edilen PKK-Irak’lı Kürt vatandaşlar ayrımının basında da altı çizildi.

Operasyon hazırlıkları yapılırken TSK içinde olumlu gelişmeler de kaydedildi. Askeri Yargıtay 1. Dairesi üstünden tokat yedikten sonra bu muameleye itiraz eden onbaşıyı suçlu bulan askeri mahkeme kararını “Eğitici hatanın düzeltilmesi için, doğru hareketi gösterip, hatalarını sanığa anlatması gerekirken, fiziki şiddet uygulayarak sanığın önce ayaklarına, sonra ensesine canını acıtacak şekilde vurması karşısında, sanığın hareketsiz kalması beklenemez. Sanığın canının acıması nedeniyle gösterdiği tepkisel hareket ve durumunu belirtecek şekilde söylediği sözde suç kastı bulunmamakta”¹³ gerekçesi ile bozdu.

Polis şiddeti haberleri

Polis gücüne yönelik olumlu ve olumsuz haberlerin medyaya yansıdığı ay boyunca takip etmekte olduğumuz bazı vakalarda polis şiddetine yönelik alınan kararlar da kamuoyuna sunuldu. Örneğin, “İstanbul Yabancılar Şube Müdürlüğü’nde beklerken tek kişilik nezarethanede pantolon astarındaki ipe intihar ederek 9 saat asılı kalan Polonyalı Dariusz Witek’in ölümünde ihmali bulunduğu iddia edilen bir baş komiser ile 4 polis memuru açığa alındı”.¹⁴ Öte yandan uzun zamandır İHD, Helsinki Yurtdaşlar Derneği gibi insan hakları kuruluşlarının da yakından izlediği Nijeryalı Festus Okey’in ölümünden sonra Ekim 2007 içinde ciddi bir gelişme olmadı. *Hürriyet*’in “Festus Okey’e bir cenazeyi bile çok gördüler” başlığı ile yayınladığı ve aynı gün (26 Ekim 2007) içinde bazı diğer gazetelerde de yer bulan habere göre Okey’in cenazesini Kimsesizler Mezarlığı’na göndermek istemeyen yakın ve arkadaşları aralarında para toplayarak naaşı Nijerya’ya gönderdiler.

Medyada polis memurlarının sivillere yönelik şiddet kullandığı iddialarına birkaç yeni vaka eklendi. İstanbul’da 1.5 yıl önce felçli gazi Tufan Durak ve ona bakan iki kardeşinin polis tarafından dövüldükleri iddiaları *Radikal*’in 14 Ekim’deki baskısında yer aldı. Yine aynı

¹³ *Radikal*, “Yargı çavuş tokatına ‘Dur’ dedi”, 12.10.2007

¹⁴ *Zaman*, “Polonyalının intiharında 5 polis açığa alındı”, 16.10.2007

gazetede İzmir’de bir parkta bira içerken polis tarafından göz altına alınan gençlerin polisle yaşadığı şaşkıncu diyaloga değinildi: “İddiaya göre polis ‘Bayramda bira içilir mi? Siz Türk değil misiniz?’ dedi. ‘Ben Tunceli’de askerlik yaptım’ diyen genç polisle tartışınca dayak başladı”. Son olarak 25 Ekim tarihli bir haberde de Gazi Mahallesi’nde İstanbul Emniyet Müdürlüğü’nün MOBESE kamerası yerleştirilmesi üzerine protesto başlatan bir grubun polisle karşı karşıya geldiği aktarıldı. Bu çatışmada Emniyet Teşkilatı’nın panzerlerle saldırganlara ‘cevap verdiği’ ve molotof kokteylleri ile ‘karşılık aldıkları’ ifade edildi.

Emniyet Genel Müdürlüğü’nün şiddet olayları ve iddiaları ile zedelene toplumsal imajını onarma gayreti gösterdiği gözlemlendi. Genel Müdürlüğün 81 ilde çalışan Bilgi Edinme ve Halkla İlişkiler bölümlerindeki personeline vatandaşlarla iletişim kursları verdiği *Hürriyet*’in 17 Ekim tarihli haberine yansdı. Kursta verilen derslerin arasında Polis Meslek Etiği, Halkla İlişkiler, Polis-Medya İlişkileri, Bilgi Edinme Kanunu, İnsan Hakları, Toplum Desteğinin Alınması ve Vatandaşa Yaklaşım Yöntemleri gibi konular vardı. *Zaman* aynı gün Emniyet Özel Harekat Dairesi’nin yeniden yapılandığını, özel hareket timlerinin oluşturularak terör olaylarının sıklıkla yaşandığı bölgelere gönderileceği bilgisini yayınladı.

Medyanın iki yüzü

21 Ekim 2007’de izlenen gazetelerin manşetleri önceki bölümde bahsedilen ve “teröre lanet” adı altında düzenlenen gösterilerle ilgili haberleri kapsıyordu. Türkiye’nin pek çok ilinde düzenlenen halk gösterilerinde bayrak, Atatürk, şehit gibi imgelerin kullanıldığı ve göstericilerin şiddeti onaylayan ve teşvik eden tutumları dikkat çekti. İstiklal Marşı okunan ve çeşitli sloganlar atılan bu gösterilerden birinde, İzmir’in Kordon bölgesindeki¹⁵ gösteride, bölgedeki barlarda oturan müşterilere saldıran bir grup ulusal güvenliğin tehdit altında olduğu bu günlerde içki içmenin veya eğlenmenin ahlaki meşruluğunu sorguladı. Bu tür haberlerin endişe yarattığı hükümet yetkilileri medyaya “aklı selim” habercilik yapmalarını tavsiye etti. Başbakan Erdoğan da ölen 12 askerin ardından 21 Ekim 2007’de yaptığı konuşmada basını “ajite” haberler yapmaması konusunda uyardı.¹⁶

Hükümet medyaya sükunet çağrısında bulunurken Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) da “güvenlik güçlerinin moral değerlerinin yüksek tutulması” adına “toplumsal psikolojiyi olumsuz etkilemesi ve çocukların ruh sağlığının korunmaması” nedenleri ile Hakkari’de yaşanan ve 12 askerin öldüğü olayların medya tarafından takibini engelleyecek olan yayın durdurulması kararını yürürlüğe koydu. 25 Ekim tarihli köşesinde Mehmet Ali Birand RTÜK tarafından uygulanan sansürün Dağlıca bölgesindeki saldırılardan sonra televizyonlarda demeçler veren ‘sahte’ uzmanları, savaş yanlısı medyanın kışkırttığı gruplar tarafından gerçekleştirilen linç girişimlerini ve bilgi kirliliğini önlemek amacıyla geçirildiğini belirtti. Bu tespiti ile RTÜK kararını açıkça eleştirmeyen Birand’ın aksine bazı köşe yazarları sansüre karşı ciddi tepki gösterdiler. *Radikal*’de 26 Ekim tarihli haberde ise RTÜK’ün uyguladığı yayın durdurma kararına karşı dile getirilen tepki sonucu Cemil Çiçek’in uzlaşmacı açıklamalarına ve Çiçek’in açıklamalarından sonra RTÜK’ün kararı “jet hızıyla” kaldırmasına yer verildi.

Sansüre ek olarak 301. madde kapsamında *Nokta* haftalık dergisine verdiği röportaj nedeniyle Lale Sariibrahimoğlu ve röportajı yapan muhabir Ahmet Şık hakkında dava

¹⁵ *Hürriyet*, “İzmir’de teröre lanet yağdı”, 28.10.2007

¹⁶ *Zaman*, “Erdoğan: Öfkemiz çok fazla”, 21.10.2007

açıldı. “Mahkemede savunma yapan Sarıbrahimoğlu, suç kastının olmadığını ifade ederek 30 yıldır gazetecilik yaptığını, askerî güvenlik konularını işleyen biri olarak güvenlik kurumlarını aşağılamadığını söyledi.”¹⁷ Bu dava ile beraber basının güvenlik sektörü kurumlarına ilişkin haber hazırlama konusundaki özgürlüğünün sınırları yeniden tartışma konusu haline geldi.

---

¹⁷ *Zaman*, “Nokta’ya demeç veren yazar, 301.maddeden hakim karşısında”, 25.10.2007